

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3001/2018. (I. 10.) AB HATÁROZATA

alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság teljes ülése alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Balsai István, dr. Dienes-Oehm Egon, dr. Juhász Imre, dr. Pokol Béla, dr. Salamon László, dr. Szívós Mária és dr. Varga Zs. András* alkotmánybírók különvéleményével – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a Fővárosi Ítéltábla 2.Pf.21.288/2014/5/II. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. A dr. Zétényi Zsolt ügyvéd (1066 Budapest, Zichy Jenő utca 22., I. emelet 14.) által képviselt magánszemély (a továbbiakban: indítványozó) alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz.
- [2] Az indítványozó a Fővárosi Ítéltábla 2.Pf.21.288/2014/5/II. számú ítélete, valamint a Fővárosi Törvényszék 65.P.21.126/2014/9. számú ítélete ellen terjesztett elő az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszt 2015. október 28-án, a Fővárosi Törvényszék útján az Alkotmánybírósághoz. Az alkotmányjogi panasz az Alkotmánybíróságra 2015. december 4-én érkezett be. A panaszbeadvány a támadott bírói döntéseket az Alaptörvény II. cikkével, VI. cikk (1) bekezdésével, valamint a IX. cikk (1) és (4) bekezdéseivel tartotta ellentétesnek.
- [3] 2. Az alkotmányjogi panaszból és a mellékletként csatolt dokumentumokból megállapítható, hogy 2014. január 17-én a Magyar Távirati Iroda (a továbbiakban: MTI) egy hírt tett közzé az indítványozóval készített interjúról, amelyet egy új történetkutató intézet vezetőjeként, az MTI kérésére, a közvélemény tájékoztatása céljából adott. A hír szólt e történetkutató intézet megalakulásáról, szervezetéről, kutatási feladatairól, tervezett rendezvényeiről és kiadványairól, a politikával való kapcsolatáról, és néhány olyan történelmi időszakról, eseményről, „amelyek kevésbé kerültek eddig reflektorfénybe és érdemes azokkal foglalkozni.” Az ezekre felsorolt példák között – az MTI híre szerint – az alábbi kijelentéseket tette az indítványozó: „[...] Kiemelte: arról is beszélni kell, hogy a Magyarországról kialakított képpel ellentétben az itteni zsidóságot igazán attól kezdve érte jelentős veszteség, amikor a német haderő bevonult Magyarországra, s így az ország szuverenitása erősen korlátozottá vált 1944. március 19. után. Utalt arra, hogy a történészek között többen úgy ítélik meg, 1941-ben Kamenyec-Podolszkba történt az első deportálás a második világháborúban Magyarországon, de véleménye szerint ez inkább idegenrendészeti eljárásnak tekinthető, mert azokat, akik nem rendelkeztek magyar állampolgársággal, ideoloncolták ki. Amikor kiderült, hogy sokakat közülük meggyilkoltak, Keresztes-Fischer Ferenc belügyminiszter lehetővé tette a visszatérést Magyarországra – hangsúlyozta [...]”.
- [4] Egy másik történész – aki ellen az indítványozó személyiségi jog megsértése miatt pert indított (a továbbiakban: alperes) – 2014. január 19-én, az egyik hírtelevízió műsorában az indítványozó kijelentéseire (amelyeket a műsorban bejátszottak) az alábbi nyilatkozatot tette: „[az indítványozó] tézise, ami megjelent a televízió, a média

minden formájában, nem egy tudományos üzenet. A magyar történetírásban ilyen álláspont nincsen, hogy a holokauszt, az idegenrendészeti ügy, vagy idegenrendészeti esemény volt. Ez egy szélsőjobboldali politikai provokáció, ami tulajdonképp – mondjuk meg őszintén – hát törvényes eszközökkel is büntethető lenne, hiszen relativizálja a holokausztot, súrolja a holokauszt tagadását. Tehát ezt tudományosan nem lehet vitatni, de hát hogy bizonyítsam, például a Holokauszt Központ két munkatársának kiírtam azt a mondatát a zárszavukból, a nemrég megjelent, egyébként Majsai Tamásnál és minden a témával foglalkozó történésznél evidenciának számít: »Az 1941. évi nyári deportálásokat a szuverén Magyarország kormánya a Honvéd Vezérkar kezdeményezésére rendelte el.« Pont. Innentől kezdve világos, és konszenzus van ebben a kérdésben. Én nem olvastam más komolyan vehető történeti elemzést, mint ezt. Tehát azt a kérdést kell feltenni, hogy mi végre mondotta ezt [az indítványozó]? Mi a célja ezzel a szélsőjobboldali provokációval? Teljesen nyilvánvaló, hogy két alapvető cél lebeg előtte: az új [...] intézet új ideológiai megfontolásaival függ össze, az új tekintélyuralmi rendszer tisztára kell, hogy mossa elődjét, a Horthy-rendszert. Teljesen nyilvánvaló, hogy ez a dolog erről szól, és igyekszik kimosni magát Horthy-t is a népi bűnből, de nem lehet. A Magyar Állam háborús bűnös, Horthy és a Horthy-rendszer nem mentegethető. A második dolog pedig az, hogy kénytelen-kelletlen az új rendszernek végig kell gondolnia saját elődeihez való viszonyát, és azokhoz a történészekhez tud csak fordulni támogatásért, akik hajlandók ezt az ideológiát követni. Na most ez azt jelenti, hogy a történészek döntő többsége, akik szakmailag már jutottak valamire, ilyen szélsőséges pozíciót nem fognak követni. Tehát csak azokat az embereket lehet megbízni ilyen kormányintézetek vezetésével, akik szakmailag, erkölcsileg, politikailag a szélsőjobboldal irányába nyitottak, a Horthy-rendszer restaurációjában gondolkodnak szellemileg.”

- [5] 3. Az alperes nyilatkozatát sérelmezve az indítványozó 2014. március 11-én keresettel fordult a Fővárosi Törvényszékhez, és kérte jó hírneve és emberi méltósága megsértésének megállapítását, valamint kártérítés megfizetését. Álláspontja szerint az alperes nyilatkozatának az az értelme, hogy az indítványozó szerint a holokauszt idegenrendészeti ügy, vagy idegenrendészeti esemény; márpedig ez az állítás valótlan. Kifogásolta az indítványozó azt az alperesi nyilatkozatot is, amely szerint ő egy új tekintélyuralmi rendszer alkalmazásában állna, hajlandó volna annak ideológiáját követni, tudatlan, szakmailag még semmilyen eredményt el nem érő történészként. Az indítványozó hangsúlyozta, hogy nem a holokausztot minősítette, hanem a kamenyec-podolszkiji eseményről tett történészi kijelentést. Az alperes ezért olyan kijelentést tulajdonít neki, amelyet ő nem tett, és ezt követően ezt a neki tulajdonított kijelentést bírálta, cáfolta. Az alperes a kereset elutasítását kérte, és kifejtette, hogy történelmi, tudományos kérdésnek minősül, hogy a kamenyec-podolszkiji tömeggyilkosság hogyan ítéltető meg, ebben a bíróság nem foglalhat állást. Ugyanakkor azt, hogy erről ő is kifejtette a véleményét, amely az indítványozóra negatív értékítéletet tartalmaz, az indítványozónak közszereplőként túrnie kell, még akkor is, ha vélekedése téves vagy kirívóan igazságtalan. Kijelentette, hogy ő az indítványozó „tudományos tétele üzenetét”, nem pedig az indítványozó személyét bírálta. Az alperes értelmezése szerint az indítványozó az „inkább idegenrendészeti eljárásnak tekinthető” kifejezéssel a – konszenzusos történészi álláspont szerinti – holokauszt első hazai eseményét határolta el a holokausztól, ő pedig ezt a tézist minősítette. Rámutatott továbbá arra is, hogy a jelenlegi politikai-hatalmi berendezkedés bírálata alapvető jog, ugyanúgy, mint az indítványozó tevékenységének a bírálhatósága.
- [6] A bíróság a keresetet – az akkor hatályos Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 75. § (1) bekezdése és 78. §-a, a Legfelsőbb Bíróság PK 12. számú és 14. számú állásfoglalásai, valamint a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 164. § (1) bekezdése és 206. § (1) bekezdése alapján – nem találta alaposnak. Az indokolásban a bíróság rámutatott, hogy az indítványozó egy intézet vezetőjeként tájékoztatta a közvéleményt, kijelentései széleskörű nyilvánosságot kaptak, ezért számítnia kellett rá, hogy bírálattal, kritikával is illetik majd, szakmai, valamint tágabb társadalmi közegből. A bíróság tartózkodott annak a kimondásától, hogy a konkrét történelmi kérdés megítélésben a felperes vagy az alperes álláspontja minősíthető-e helyesnek. Azzal kapcsolatban sem foglalt állást, hogy az indítványozó szolgál-e, és milyen politikai vagy ideológiai nézetrendszert az intézet vezetésével. Azt azonban kimondta az ítélet, hogy az alperes nem tett olyan kijelentést, amely szerint az indítványozó azt állította, hogy a holokauszt (általánoságban) idegenrendészeti ügy; ezt csak az indítványozó értelmezi bele az alperes nyilatkozatába. Az alperes abból, hogy az indítványozó a kamenyec-podolszkiji eseményeket „inkább” tekintette idegenrendészeti intézkedésnek, levonhatta azt a következtetést, hogy akkor az indítványozó ezt nem tekinti deportálásnak, ebből következően nem tekinti a holokauszt részének; és vitathatta ezt a történészek döntő többsége által nem osztott nézetet. Az indokolás szerint „az alperes szabadon interpretálhatta a felperes [az indítványozó] kijelentését úgy,

hogy felperesnek van egy olyan álláspontja, miszerint a holokauszt idegenrendészeti ügy, idegenrendészeti esemény lenne, mivel a holokauszt részeként tekintett kamenyec-podolszki deportálást inkább idegenrendészeti ügynek, eseménynek tekinti a felperes.” A bíróság nem vállalkozott arra, hogy az indítványozó kijelentésének egyedüli értelmezését megállapítsa, de utalt arra, hogy a kifogásolt interpretáció lehetőségével – tudván, hogy az a többségi történelmi állásponttal ellentétes – az indítványozónak számolnia kellett, amikor a nyilatkozatát megette. Mivel az indítványozó kijelentésének egyedül helyes értelmezését nem vizsgálta a bíróság, ugyancsak nem döntött arról sem, hogy az alperes kifogásolt interpretációja megfelelő-e, adekvát-e. Azt azonban kimondta, hogy „ezt az álláspontot a nyilvánosság elé kiálló felperesi nyilatkozattal szemben, riporter kérdésre, egy műsorban, országos nyilvánosság előtt az alperes Alaptörvényben biztosított jogával élve kifejtette, védhette. Csakúgy minősíthette felperes intézetét, annak célját, politikatudományi, történettudományi helyét, a jelenlegi hatalmi rendszerhez fűződő viszonyát”. Az alperes ezen interpretációi nem voltak az indítványozó személyét sértőek, durvák, lealacsonyítóak. Végül az ítélet kiemelte: „Jelen perben azt kellett megvizsgálni, hogy a holokauszt-tagadókenti, -relativizálókenti minősítés valós-e, elhangzott-e ilyen kijelentés a felperes részéről, ami ekként interpretálható, a fentiek szerint tett olyan kijelentést, ami ekként volt értelmezhető, ezért nem volt a vélemény jogsértő”.

- [7] 4. Az ítélet ellen az indítványozó fellebbezett. A Fővárosi Ítéletábrla a 2015. június 25-én kelt, 2.Pf.21.288/2014/5/II. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta. A másodfokú bíróság is kerülte annak a minősítését, hogy az 1941. évi kamenyec-podolszkiji esemény a magyarországi holokauszt kezdete volt-e vagy sem, illetve ezzel kapcsolatosan az alperes álláspontja valóban többségi álláspontnak minősül-e. A másodfokú döntés egyetértett az elsőfokú ítéletben foglaltakkal, miszerint az alperes nem azt állította, hogy a felperes azt mondta volna, hogy a holokauszt idegenrendészeti ügy, hanem a felperes részéről elhangzottakat értékelte egyfajta tézisként, és vitatta, hogy ilyen történelmi álláspont létezne. „[A] felperes részéről adott – a műsorban is lejátszott – nyilatkozat alapján alakította ki azt a következtetését, hogy a felperesnek van olyan tézise, hogy a holokauszt inkább idegenrendészeti ügy. [...] [E]zt a következtetését alappal vonhatta le”. Az alperes véleményének kifejtése az ítélet szerint a szabad véleménynyilvánítás kereteit nem lépte túl. A bíróság hivatkozott a 30/1992. (V. 26.) AB határozatban és a 36/1994. (VI. 24.) AB határozatban foglaltakra is, különösen a közéletben szerepet vállalók nagyobb tűrés kötelezettségét és a véleménynyilvánítás tartalom-semleges védelmét illetően, kitérve a véleménynyilvánítás szabadságának szűkebb jellegére a tényállítások tekintetében.
- [8] 5. Az ítélettel szemben az indítványozó alkotmányjogi panaszt nyújtott be, és kérte – a Fővárosi Törvényszék 65.P.21.126/2014/9. számú ítéletére is kiterjedő hatállyal – a Fővárosi Ítéletábrla 2.Pf.21.288/2014/5/II. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését, az Alaptörvény fent hivatkozott cikkei alapján.
- [9] 5.1. Az indítványozó álláspontja szerint becsületét, jó hírnevét objektív mércével is mérhetően sértik a bírói döntések, mert azok a véleménynyilvánítás szabadsága körébe tartozónak minősítették az alperes kijelentéseit. Pedig az alperes által nyilatkozott mondat, miszerint a „magyar történetírásban ilyen álláspont nincsen, hogy a holokauszt, az idegenrendészeti ügy, vagy idegenrendészeti esemény volt”, egyenesen az indítványozóra utal, kifejezésre juttatva, hogy az „ilyen álláspont” az övét jelenti. Az alperes őt tudatlan, az intézet vezetésére alkalmatlan, felmutatható szakmai eredményeket el nem érő, zsidó embertársai elpusztítását közömbösen értékelő személyként tüntette fel, és ezt a benyomást keltette az átlagos tájékozottságú televíziónéző vagy újságolvasó közönségben is. Miközben – az indítványozó szerint – az alperesnek tudnia kellett, és tudta is, hogy a holokausztot nem tartja idegenrendészeti intézkedésnek, és ezért ő valótlán tényt állított. Ezt a valótlán tényállítást az indítványozó a tudományos vitán kívüli becsúrlésnek tartja, amely nemcsak emberi személy mivoltában, hanem egy hivatás gyakorlójaként is megsértette őt, és tudósi hitelességét széles körben rontotta. Az indítványozó meglátása szerint az alperes azzal a kommunikációs eszközzel élt, hogy neki tulajdonított egy nem valóságos, koholt nyilatkozatot, majd azt látványosan megcáfolta, ezt követően pedig a vita már csak arról szól, hogy az indítványozón számon kérik a neki tulajdonított nyilatkozatot. Az indítványozó tényként szögezte le, hogy a holokausztot nem minősítette idegenrendészeti intézkedésnek, és semmilyen értelmezéssel nem tulajdonítható ilyen tartalom az ő nyilatkozatának.

- [10] 5.2. Az alkotmányjogi panasz kifogásolja, hogy a támadott ítéletek az alperes által előadottakat egészükben véleménynyilvánításnak minősítették. A bíróság által is hivatkozott PK. 12. számú állásfoglalás alapján ugyanis világosan megállapítható, hogy az alperes valójában holokauszt-tagadást tulajdonított az indítványozónak, aminek pedig a társadalmi megbélyegzésen túl büntetőjogi következményei is lehetnek. Az alperes nyilatkozata tehát egy beazonosítható tényre irányul. Az, hogy az indítványozó szerint „a holokauszt, az idegenrendészeti ügy, vagy idegenrendészeti esemény volt”, tényállítás, mégpedig általánosságban az egész holokausztra vonatkoztatva – amelyet az alperes anélkül is meg tudott volna cáfolni, hogy azt az indítványozónak tulajdonítja. Az alperes célja ebből kitűnően – az indítványban foglaltak alapján – nem a véleménynyilvánítás volt, hanem az indítványozó karaktergyilkossága. Éppen ezért nem tartja helytállóknak az indítvány a bíróság azon álláspontját, hogy az alperes nem a felperes személyét minősítette volna. Az indítványozó szerint téves és iratellenes az ítéletekben foglalt azon lényegi érvelés, amely szerint az alperes értékelhette egyfajta – a holokausztot relativizáló – tézisként az indítványozó által mondottakat, és vitathatta, hogy ilyen történelmi álláspont létezne. Ezt a tényállítást önkényesnek, alaptalannak és valótlannak tartja. Ugyancsak a per anyagaival szöges ellentétben állónak és kirívóan megalapozatlannak minősíti az indítványozó a helybenhagyott elsőfokú döntés azon megállapítását, amely szerint ő tett olyan kijelentést, amely értelmezhető volt a holokauszt tagadásaként, illetve relativizálásaként. Álláspontja szerint a bíróság itt egy „tényállítást” „véleménynek nyilvánított”, és így azt bizonyítás nélkül igaznak minősítette. Ezzel az indítványozót bűncselekmény gyanújába keverő állítással szemben hatékony polgári jogi jogvédelemre van szükség. Az alkotmányjogi panasz arra is rámutat, hogy az alperesnek – személyi adottságai, műveltsége, tudományos felkészültsége alapján – tudnia kellett, hogy valótlant állít.
- [11] 5.3. Az alkotmányjogi panasz hivatkozott a 7/2014. (III. 7.) AB határozatra, a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 2:44. §-ára, az Alaptörvény értelmezési szabályaira, valamint az I. cikk (3) bekezdésére, a VI. cikk (1) bekezdésére, továbbá a IX. cikk (1) és (4) bekezdéseire. Kiemelte, hogy az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint a szólásszabadság korlátja lehet az emberi méltóság, valamint, hogy a bizonyíthatóan hamis tények állítása önmagában nem áll alkotmányos védelem alatt. Az indítvány azt is elismeri, hogy a közéleti szereplőket az emberi méltóságból fakadó személyiségvédelem szűkebb körben illeti meg. Azt, hogy az alapjog gyakorlása felelősséggel jár, és nem történhet visszaélészerűen, a Nemzeti hitvallás azon fordulatával is alátámasztottnak látja, amely szerint: „Valljuk, hogy az egyéni szabadság csak másokkal együttműködve bontakozhat ki.” Az indítványozó szerint az alperes nyilatkozata kifejezetten ellentétes a 36/1994. (VI. 24.) AB határozat azon megállapításával, amely alapján: „[a] véleménynyilvánítási szabadság nem [...] feltétlen a tényállítások tekintetében. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a véleménynyilvánítás szabadsága nem terjed ki a becsületsértésre alkalmas valótlán tények közzlésére akkor, ha a nyilatkozó személy kifejezetten tudatában van a közlés valótlanságának (tudatosan hamis közlés) vagy foglalkozása, hivatása gyakorlásának szabályai szerint elvárható lett volna tőle a tények valóságtartalmának vizsgálata, de a véleménynyilvánítási alapjog felelős gyakorlásából adódó gondosságot elmulasztotta. A véleménynyilvánítás szabadsága csak a bírálat, jellemzés, nézet és kritika szabadságát foglalja magában, de az alkotmányos védelem nem vonatkozhat a tények meghamisítására” (ABH 1994, 219, 231.). Mindezek alapján az alkotmányjogi panasz szerint a bírói döntések olyan következtetéseket tartalmaznak az indítványozóra nézve, amelyek az előterjesztett bizonyítékokkal, valamint az Alaptörvénnyel ellentétesek, és meghaladják a bírói mérlegelés lehetőségeit.
- [12] Az indítványozó ezt követően idézte egy – általa felkért – nyelvész szakértő által elkészített szakvéleményét is, amely alátámasztotta, hogy a nyilatkozatában nincs nyelvtanilag levezethető közvetlen kapcsolat az általa nem említett holokauszt, és az „idegenrendészeti eljárás”, kitoloncolás között. Végül az indítványozó – arra hivatkozva, hogy a személyiségi jogok az emberi méltósághoz való jogból fakadnak – kérte, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg az Alaptörvény II. cikkének, VI. cikk (1) bekezdésének, valamint a IX. cikk (1) bekezdésében elismert véleménynyilvánítási szabadság korlátainak a megsértését.

II.

- [13] Az Alaptörvény érintett rendelkezései:

„II. cikk Az emberi méltóság sérthetetlen. Minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz, a magzat életét a fogantatástól kezdve védelem illeti meg.”

„VI. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy magán- és családi életét, otthonát, kapcsolattartását és jó hírnevét tiszteletben tartsák.”

„IX. cikk (1) Mindenkinek joga van a véleménynyilvánítás szabadságához.

[...]

(4) A véleménynyilvánítás szabadságának a gyakorlása nem irányulhat mások emberi méltóságának a megsértésére.”

III.

- [14] Az Abtv. 56. § (1) bekezdése előírja, hogy az alkotmányjogi panasz érdemi elbírálása előtt dönteni kell annak befogadásáról. A panaszt akkor lehet befogadni, ha az megfelel a törvényben előírt formai és tartalmi követelményeknek, különösen az Abtv. 26–27. §-aiban és 29–31. §-aiban foglalt feltételeknek. Ezekon kívül az Abtv. 52. § (1) bekezdése értelmében az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia. A kérelem akkor határozott, ha megfelel az Abtv. 52. § (1b) bekezdés a)–f) pontjaiban foglalt kritériumoknak.
- [15] Az Alkotmánybíróság teljes ülése megvizsgálta, hogy az alkotmányjogi panasz a befogadhatóság formai és tartalmi követelményeinek eleget tesz-e, és 2016. április 19-én az indítvány befogadásáról döntött; az Abtv. 29. §-a szerinti alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésként értékelve az ügyben azt, hogy a történetkutató intézetet vezető indítványozó interjúban elhangzott kijelentéseit, valamint a személyét kritizáló megjegyzések – amelyeket egy másik történész tett az egyik hírtelevízió műsorában – a véleménynyilvánítás szabadságának védelme alatt állnak-e, és így azokat az indítványozónak túrníe kellett-e, vagy pedig ezen állítások kívül esnek a véleménynyilvánítás szabadsága védelmi körén, és megsértették az indítványozó becsületét, jó hírnevét.

IV.

- [16] Az alkotmányjogi panasz nem megalapozott.
- [17] 1. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában arra hivatkozott, hogy az alperes kifogásolt nyilatkozata nem tartozik a véleménynyilvánítás szabadsága körébe, és azzal őt az alperes emberi személy mivoltában megsértette, valamint tudósi hitelességét rontotta. Az Alkotmánybíróság ezért azt vizsgálta, hogy a Fővárosi Ítéltábla támadott ítélete, és az abban helybenhagyott elsőfokú ítélet jogértelmezése kiterjesztette-e alaptörvény-ellenes módon az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésében deklarált véleménynyilvánítás szabadsága védelmi körét – megsértve ezzel az indítványozó emberi méltóságához és jó hírnévhez való jogát – vagy sem.
- [18] A 25/2013. (X. 4.) AB határozat indokolásának [49] bekezdése értelmében az Alkotmánybíróságnak az alkotmányjogi panasz alapján folytatott eljárásokban elsősorban jogvédelmi szerepe van, mert az Abtv. 26–27. §-ok rendelkezései értelmében az a feladata, hogy az Alaptörvényben biztosított alkotmányos alapjogoknak ténylegesen érvényt szerezzen. Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikk (1) bekezdésének értelmében az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve. Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja alapján a bírói döntéseket az alkotmányosság szempontjából ellenőrizheti, és jogköre a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vizsgálatára és kiküszöbölésére korlátozódik. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 27. §-ában szabályozott hatáskörében eljárva a bírói döntés és az Alaptörvény összhangját biztosítja {megerősítette: 9/2015. (IV. 23.) AB határozat, Indokolás [27]–[28]; 19/2016. (X. 28.) AB határozat, Indokolás [28]}. Az Alkotmánybíróság a 3/2015. (II. 2.) AB határozatban hangsúlyozta, hogy: „[a]z Alaptörvény 28. cikke szerint a bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. Az Alaptörvénynek ez a rendelkezése a bíróságok számára alkotmányos kötelezettségként írja elő, hogy ítélkező tevékenységük során a jogszabályokat az Alaptörvénnyel összhangban értelmezzék [...]. Ebből a kötelezettségből következik, hogy a bíróságnak a jogszabályok adta értelmezési mozgástér keretein belül azonosítania kell az elé kerülő ügy alapjogi vonatkozásait, és a bírói döntésben alkalmazott jogszabályokat az érintett alapjog alkotmányos tartalmára tekintettel kell értelmeznie. A bírói döntések alkotmányossági felülvizsgálatát lehetővé tevő alkotmányjogi panasz (Abtv. 27. §) az Alaptörvény 28. cikkének érvényesülését szolgáló jogintézmény. Ilyen panasz alapján az Alkotmánybíróság a bírói döntésben foglalt jogértelmezés Alaptörvénnyel való összhangját vizsgálja, azt, hogy a jogszabály alkalmazása során a bíróság az Alaptörvényben biztosított jogok alkotmányos tartalmát érvényre juttatta-e. Ha a bíróság az előtte fekvő,

alapjogilag releváns ügy alapjogi érintettségére tekintet nélkül járt el, és az általa kialakított jogértelmezés nem áll összhangban e jog alkotmányos tartalmával, akkor a meghozott bírói döntés alaptörvény-ellenes” (Indokolás [17]–[18]).

- [19] 2. Az Alkotmánybíróság már több döntésében foglalkozott a véleménynyilvánítási szabadság alkotmányjogi tartalmával, különös tekintettel – egyebek mellett – a közügyek vitájában megfogalmazott megszólalásokra, valamint e megszólalások kapcsán a jogalkotóra és a jogalkalmazókra irányadó alkotmányos mércékre a tényállítások és értéktételek megkülönböztetéséhez.
- [20] 2.1. A szólás- és sajtószabadság elméleti igazolásai kapcsán az alapjogot átfogóan elemző 7/2014. (III. 7.) AB határozat (a továbbiakban: ABh.1.) rámutatott, hogy ezek „hagyományosan két nagy csoportba rendezhetők. Az instrumentálisnak nevezhető igazolások közül kiemelést érdemelnek azok, amelyek az igazság keresését, illetve a demokratikus közvélemény szolgálatát helyezik a középpontba, míg a konstitutívnek nevezhető igazolás az egyéni önkifejezésre, az egyéni autonómiára fókuszál.” (Indokolás [9]). Mivel „a közügyek lehető legszabadabb vitatásához fűződő alapvető érdek egyértelmű találkozási pontja az elméleteknek” (ABh.1., Indokolás [13]), az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint annak a kérdésnek van döntő jelentősége a szólás-szabadság személyiségvédelmi határainak meghatározásakor, hogy a megszólalás közügyek vitájában megfogalmazott álláspontnak tekinthető-e vagy sem.
- [21] 2.2. Az ABh.1.-ben az Alkotmánybíróság megvizsgálta, hogy az Alaptörvény hatálybalépését követően a szólás- és sajtószabadság értelmezése során mennyiben támaszkodhat a korábban kialakított igazolásokra és érvekre, és arra a következtetésre jutott, hogy „az Alaptörvény megerősítette az alkotmánybírósági gyakorlatban kialakult azt az értelmezést, mely szerint a szólás- és sajtószabadság kettős igazolással bír, azaz az egyéni önkifejezés, illetve a politikai közösség demokratikus működése szempontjából egyaránt kulcsfontosságú. Az Alaptörvényben megerősített kettős igazolás pedig azt jelenti, hogy a véleményszabadságnak az alapjogok körében elfoglalt kitüntetett helyére vonatkozó értelmezés is változatlanul érvényes” (Indokolás [23]).
- [22] Az Alkotmánybíróság ezért megerősítette azt a 30/1992. (V. 26.) AB határozat óta következetesen érvényesített elvi tételt, amely szerint a véleménynyilvánítás szabadságának kitüntetett szerepe van az alkotmányos alapjogok között, mivel az többféle szabadságjog, az ún. kommunikációs jogok „anyajoga”. „A kommunikációs alapjogok tekintetében különösen jelentős körülményként jött számításba, hogy az egyéni önkifejezésen túl ez a jogegyüttes teszi lehetővé az egyén megalapozott részvételét a társadalmi és politikai folyamatokban” (ABh.1., Indokolás [15]).
- [23] A személyiségvédelem és a szólásszabadság ütközésének kérdését vizsgálva – büntetőjogi kontextusban – az Alkotmánybíróság kifejtette, hogy a szólásszabadság „különleges védelmet követel akkor, amikor közügyeket és [...] a közéletben szerepet vállaló személyek tevékenységét érinti.” {36/1994. (VI. 24.) AB határozat, ABH 1994, 219, 228. Megerősítette: ABh.1., Indokolás [17]; 13/2014. (IV. 18.) AB határozat (a továbbiakban: ABh.2.), Indokolás [27]}.
- [24] A szólásszabadság polgári jogi korlátozásaival kapcsolatban az Alkotmánybíróság ugyancsak „alkalmazta a közügyek vitatásához kötődő érveket. A válaszadás jogának a Ptk.-ba való beillesztését vizsgáló 57/2001. (XII. 5.) AB határozat hangsúlyozta, hogy »a korlátozás alkotmányosságának a megítélésénél a kiindulási pontot a véleménynyilvánítás és a sajtó szabadságának a demokratikus rendszer fenntartásában, a közösség tájékoztatásában és a közvélemény kialakulásában játszott különösen fontos szerepe jelenti. Ez a szerep előtérben áll és ezért e szabadságjogok korlátozása szűk körben lehetséges olyankor, ha politikai vitáról, az állam bírálatáról van szó« [57/2001. (XII. 5.) AB határozat, ABH 2001, 484, 494.]” (ABh.1., Indokolás [18]).
- [25] 2.3. A véleménynyilvánítás szabadságának az alapjogok közötti kiemelt szerepéről, valamint a közügyek lehető legszabadabb megvitatásának alkotmányjogi jelentőségéről az ABh.1. megállapította: „[a] szabad véleménynyilvánításhoz való jog kitüntetett helyet foglal el az Alaptörvény alapjogi rendjében. A véleményszabadságnak ez a kitüntetett szerepe kettős igazolással bír: mind az egyén, mind pedig a közösség szempontjából különösen becses jogról van szó. [...] A társadalmi, politikai viták szabadsága és sokszínűsége nélkül nincs demokratikus közvélemény, nincs demokratikus jogállam. A demokratikus közvélemény azt kívánja meg, hogy a társadalom valamennyi polgára szabadon fejthesse ki gondolatait, és ezzel a közvélemény alakítójává válhasson” (Indokolás [39]). Kimondta továbbá, hogy: „[a] közügyek megvitatásának lényegi részét jelentik a közügyek alakítóinak

tevékenységét, nézeteit, hitelességét érintő megnyilvánulások. A társadalmi, politikai viták jelentős részben éppen abból állnak, hogy a közélet szereplői, illetve a közvitában – jellemzően a sajtón keresztül – résztvevők egymás elképzeléseit, politikai teljesítményét és azzal összefüggésben egymás személyiségét is bírálják. [...] Annak ellenére tehát, hogy a közéleti véleménynyilvánítás fókuszában maguk a közügyek – nem pedig a közszereplők – állnak, a közügyek alakítóinak személyiségét érintő megnyilvánulások túlnyomó része szükségszerűen és elkerülhetetlenül a politikai véleménynyilvánítás védelmi körébe tartozik. A közügyek vitatásának kiemelkedő alkotmányos jelentősége ezért azzal jár, hogy a közéleti szereplők személyiségének védelmében a szólás- és sajtószabadság szűkebb körű korlátozása felel csak meg az Alaptörvényből levezethető követelményeknek. [...] E követelmények a büntetőjogi felelősségre vonáson túl a polgári jogi jogkövetkezmények tekintetében is irányadók. A kártérítések – az új Ptk. rendszerében: sérelemdíjak – alkalmazásának szélesre tárt lehetősége szintén komoly visszatartó erőt jelenthet a közvitában való részvételtől” (Indokolás [48]. Hasonlóan: ABh.2., Indokolás [25]–[27]).

- [26] 2.4. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint a véleménynyilvánítás szabadsága kiterjed egyrészt az értékítéletet kifejező, az egyén személyes meggyőződését közlő megszólalásokra, függetlenül attól, hogy a vélemény értékes vagy értéktelen, helyes vagy helytelen, tiszteletre méltó vagy elvetendő. Másrészt a szólás- szabadságnak részei a tényállást tartalmazó megnyilvánulások is, mert valamely tény közlése is kifejezhet személyes véleményt, továbbá tényközlések nélkül a véleményformálás ellehetetlenülne {hasonlóan: ABh.1., Indokolás [49]; ABh.2., Indokolás [31]; 5/2015. (II. 25.) AB határozat, Indokolás [27]}.
- [27] 2.5. Az Alaptörvény IX. cikk (4) bekezdését vizsgálva az Alkotmánybíróság kimondta, hogy „az emberi méltóságból fakadó becsületvédelem, jó hírnév és az állami intézményekbe vetett közbizalom a véleményszabadság és így a közügyeket érintő szólás alkotmányosan igazolható korlátját jelenti. Nyilvánvaló emellett az is, hogy nem a közéleti véleménynyilvánítás szabadságával él, aki a másik személy emberi mivoltában való megalázása érdekében használ súlyosan bántó, vagy sértő kifejezéseket. Ennek megfelelően az emberi státuszt közvetlenül megtestesítő emberi méltóság a közéleti vita szabadságának határvonalát jelöli ki. A közügyeket vitató szólásnak az emberi méltóság e korlátozhatatlan, az emberi státuszt meghatározó lényege előtt kell engednie” (ABh.2., Indokolás [29]).
- [28] 2.6. Az Alkotmánybíróság az ABh.2.-ben vázolta fel azokat a bírói döntések alkotmányossági felülvizsgálata során figyelembe veendő szempontokat, amelyeket mérceként a jogalkalmazóknak is alkalmazniuk kell a közéleti viták során elhangzó és a közügyeket érintő tényállítások és értékítéletek Alaptörvény-konform megkülönböztetéséhez. E szempontok meghatározásakor az Alkotmánybíróság kifejezetten támaszkodott a nemzetközi jogvédelmi mechanizmusok – különösen az Emberi Jogok Európai Bíróságának (a továbbiakban: EJEB) – gyakorlatára: „[a]z Alkotmánybíróság itt emlékeztet arra, hogy az alapjogok érvényesülésének minimális mércéjeként fogadja el a nemzetközi jogvédelmi mechanizmusok által biztosított jogvédelmi szintet {először lásd: 61/2011. (VII. 13.) AB határozat, ABH 2011, 290, 321.; megerősítette, többek között: 22/2013. AB határozat, Indokolás [16]}” (Indokolás [33]). Ezt követően az Alkotmánybíróság kifejtette: „[a] nyilvános közlés megítélése során elsőként arról szükséges dönteni, hogy az adott közlés a közügyekben való megszólalást, közérdekű vitában kifejtett álláspontot tükröz-e, vagyis a közügyek szabad vitatásával áll-e összefüggésben. Ennek megítéléséhez pedig elsődlegesen a közlés megjelenésének módját, körülményeit és a vélemény tárgyát, kontextusát szükséges figyelembe venni. Így a közlést érintően vizsgálni kell a médium típusát, a közlés apropóját adó eseményt, illetve az arra érkező reakciókat és az adott közlésnek ebben a folyamatban játszott szerepét. További szempontként szükséges értékelni a kijelentés tartalmát, stílusát, illetve a közlés aktualitását, valamint célját. Amennyiben e körülmények értékelésével az állapítható meg, hogy a közlés a közügyek szabad vitatását érinti, úgy a közlés automatikusan a véleménynyilvánítási szabadság nyújtotta magasabb szintű oltalmat élvezi. [...] Ezt követően hasonló szempontok alapján abban szükséges dönteni, hogy a közlés értékítéletnek vagy tényállításnak tekinthető-e. A véleményszabadság gyakorlásának határai a közügyeket érintő kérdésekben aszerint különböznek, hogy az adott közlés értékítéletnek, avagy tényállításnak minősül-e. [...] [A] közügyeket érintő értékítéletek szabad folyása biztosított, hiszen a tényállításokkal szemben az értékítéletek közös sajátossága, hogy igazságtartalmuk nem ellenőrizhető és nem igazolható. A közhatalom, illetve a közhatalmat gyakorlók ellenőrzése és a közvélemény tájékoztatása, figyelmének felhívása érdekében pedig bizonyos fokú túlzást, provokációt is magukban foglalhatnak. Éppen ez adja ugyanis a plurális és sokszínű demokratikus berendezkedésű társadalmak

alapját. Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény IX. cikk (4) bekezdésében foglaltakra is figyelemmel, a korábbi alkotmánybírói gyakorlathoz képest hangsúlyozza ugyanakkor, hogy a véleményszabadság határa mások emberi méltóságából fakadó becsület és jó hírnév védelme. Vagyis a véleményszabadság már nem nyújt védelmet az olyan öncélú, a közügyek vitatásának körén kívül eső, így a magán-, vagy családi étellel kapcsolatos közlésekkel szemben, amelyek célja a pusztá megalázás, illetve a bántó vagy sértő kifejezések használata, vagy más jogsérelem okozása [...]. Ezen kívül nem védelmezi a közéleti vitában kifejtett véleményt sem, ha az abban megfogalmazottak az emberi méltóság korlátozhatatlan magját sértik, így az emberi státusz nyilvánvaló és súlyos becsmérlésében öltenek testet. [...] Az értékítéletekkel szemben a tényállítások mindig olyan konkrétumokat tartalmaznak, amelyek valósága bizonyítás útján igazolható, ellenőrizhető. Így a közügyeket érintő véleménynyilvánítás szabadsága a valónak bizonyult tények tekintetében korlátlanul, míg a hamis tény állításával vagy híreszteléssel szemben már csak akkor véd, ha a híresztelő nem tudott a hamisságról és a foglalkozása által megkívánt körültekintést sem mulasztotta el” (ABh.2., Indokolás [39]–[41]).

- [29] 3. Az Alkotmánybíróság a bemutatott alkotmányos mércéből kiindulva, a jelen alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló egyedi ügygel összefüggésben vizsgálta, hogy az eljáró bíróságok jogértelmezése, a történeti tényállás jogi értékelése összhangban áll-e az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésében garantált véleménynyilvánítás szabadságával és a VI. cikk (1) bekezdésében rögzített – az emberi méltósághoz való jogból eredeztethető – jó hírnévhez való joggal.
- [30] 3.1. Az Alkotmánybíróság elsőként azt vizsgálta, hogy az indítványozó által kifogásolt – és a bíróságok által a személyiségi jog megsértése miatt indított perben elbírált – alperesi nyilatkozat a közügyekre vonatkozó véle-
ménynek minősíthető-e, és így kiterjed-e rá a közügyek vitatását megillető magas szintű alkotmányos védelem.
- [31] Az alperes közlésének tárgya az indítványozó nyilatkozatának általános kritikája, történettudományi szempontú elutasítása, valamint az indítványozó és az általa vezetett történetkutató intézet által – az alperes megítélése szerint – követett politikai ideológia bírálta volt.
- [32] Az alperes közlésének megjelenési módját illetően megállapítható, hogy azt egy hírtelevízió műsora közvetítette. Az alperesi nyilatkozat körülményei és aktualitása kapcsán különösen a következő szempontokra kell figyelemmel lenni. A kifogásolt nyilatkozatot megelőzte az indítványozó MTI-nek adott interjúja, amelyben az indítványozó – egyebek mellett – beszámolt a történetkutató intézet megalakulásáról, valamint kifejtette álláspontját az 1941-ben Kamenyec-Podolszka történet deportálásáról. Mindezeket az alperest megszólaltató riportműsor elején – felvezetőként és egyértelmű téma-megjelölésként – a műsorvezető szabatosan és hűen összefoglalta, nem tulajdonítva olyan kijelentéseket az indítványozónak, amelyeket ő maga nem mondott. Az alperes megszólalása ebben a kontextusban hangzott el, az ismertett előzményekre reagált, azok fényében volt értelmezendő; nyilatkozatát pedig – ugyanazon a hírtelevízióon – egy nappal később egy az indítványozóval készített riport követte, amelyben az indítványozó reagált az alperes által elmondottakra, pontosította saját korábbi álláspontját, és megkövette azokat, akiket megsértett.
- [33] Az indítványozó és az alperes egymást követő, egymásra reagáló megszólalásai a történelmi múlt feldolgozásához kapcsolódtak, amely körülmény alapján a közöttük kibontakozott vita az EJEB gyakorlata szerint is „a legnagyobb mértékben közérdekű”-nek tekinthető [EJEB, *Karsai kontra Magyarország* (5380/07), 2009. december 1., 35. bekezdés].
- [34] Mindezek alapján az Alkotmánybíróság azt állapította meg, hogy az ügyben eljáró bíróságok a releváns alkotmányjogi szempontokat felismerve és körültekintően mérlegelve jutottak arra a konklúzióra, hogy az alperes nyilatkozata a közügyek alakítására véleményformálásán keresztül hatást kifejteni képes személy nyilvánosan hangoztatott nézeteit, hitelességét, és az általa vezetett, a Kormány által alapított történetkutató intézetet érintette; olyan vitában, amelyben az indítványozó önként tette ki magát a nyilvános kritikának. Amint azt az ilyen jellegű véleménynyilvánításokról az Alkotmánybíróság már megfogalmazta: „[a] véleményszabadság erősebb oltalmát élvező közügyeket érintő bírálat során megengedett a túlzás, a provokatív vagy a polemikus stílus és ezzel együtt a véleménynyilvánítás korlátait [...] is megszorítóan szükséges értelmezni” (ABh.2., Indokolás [48]).
- [35] 3.2. Következő kérdésként az Alkotmánybíróság azt vizsgálta, hogy a bíróságok az ügy alapjogi érintettségére tekintettel megalapozottan döntöttek-e arról, hogy az alperes véleménynyilvánítása tényállításnak vagy értékítéletnek minősül-e.

- [36] Ennek során az Alkotmánybíróság figyelemmel volt az alperes nyilatkozata kifogásolt mondatainak, valamint magának a teljes nyilatkozatnak a kontextusára és céljára. Ezen szempontok szerint megállapítható, hogy az alperes figyelemfelhívó módon, az általánosítás és a túlzás megengedett eszközeivel, helyenként felfokozott hangnemben kritizálta és felnagyította az indítványozó interjúban kifejtett álláspontját, kétségbe vonta annak tudományos megalapozottságát, valamint – az előbbiekből következtetve – általánosságban is megkérdőjelezte az indítványozó intézetvezetői alkalmasságát, és bírálta a Kormány által alapított történetkutató intézet ideológiai elfogultágát.
- [37] Az ügyben eljáró bíróságok ezért juthattak arra a következtetésre, hogy „ezt az álláspontot a nyilvánosság elé kiálló felperesi nyilatkozattal szemben, riporterri kérdésre, egy műsorban, országos nyilvánosság előtt az alperes Alaptörvényben biztosított jogával élve kifejthette, védhette. Csakúgy minősíthette felperes intézetét, annak célját, politikatudományi, történettudományi helyét, a jelenlegi hatalmi rendszerhez fűződő viszonyát” (a Fővárosi Törvényszék 65.P.21.126/2014/9. számú ítélete, 10. oldal); valamint, hogy: „[a]z adott vélemény kifejtésére az Alaptörvény lehetőséget ad, a szabad véleménynyilvánítás kereteit az alperes nem lépte túl” (a Fővárosi Ítéletábrla 2.Pf.21.288/2014/5/II. számú ítélete, 4. oldal).
- [38] 3.3. Végül az Alkotmánybíróság azt is megvizsgálta, hogy a bíróságok egybehangzó jogértelmezése nem terjesztette-e ki az alkotmányosan igazolható korlátokon túltra – az emberi státuszt közvetlenül megtestesítő emberi méltóság korlátozhatatlan magja sérelmére – a véleménynyilvánítás szabadsága védelmi körét.
- [39] Ezzel összefüggésben az Alkotmánybíróság rámutat, hogy az alperes nyilatkozatában foglaltak – a fent részletezettek szerint, amint ezt az első- és másodfokú bíróság is kimondta – az indítványozóval készített interjúra reagáltak; az alperes által megfogalmazott értékítélet, bírálat, mind az indítványozó kamenyec-podolszkiji történelmi eseményekkel kapcsolatos tézise, mind pedig az indítványozó szakmai, intézetvezetői alkalmassága, és a történetkutató intézet ideológiai elfogultsága tekintetében összefüggésben áll a közügyek szabad nyilvános megvitatásával, és nem került a szólásszabadság védelmi körén kívülre (azaz nem az öncélú megalázásra vagy jogsérelem okozására irányult, nem az indítványozó magán-, vagy családi életével volt kapcsolatos).
- [40] 3.4. Az előző alpontokban elemzett szempontok kapcsán az Alkotmánybíróság ismételt hangsúlyozza, hogy a 3/2015. (II. 2.) AB határozatban rögzített elveknek megfelelően vizsgálata csak arra terjedt ki, hogy a bíróságok felismerték-e az ügy alapjogi vonatkozásait, és azokra figyelemmel, az érintett alapjog alkotmányos tartalmát érvényre juttatva értelmezték-e az alkalmazandó jogszabályokat. Nem tartozik az Alkotmánybíróság hatáskörébe annak megítélése, hogy a bíróság döntése az ügyben meghozható egyedüli helytálló döntés-e, vagy hogy a bírói törvényértelmezés, a bizonyítékok mérlegelése, valamint az azokból levont következtetések helyesek-e. A bírói mérlegelés körében hozott ítéletek felülvizsgálata az Alkotmánybíróság Alaptörvényben biztosított alkotmányossági szempontú vizsgálati jogkörén kívül esik {hasonlóan pl. 3013/2016. (I. 25.) AB végzés, Indokolás [18]; 3221/2014. (IX. 22.) AB végzés, Indokolás [14]–[15]}. Az Alkotmánybíróság ezért a jelen ügyben is csak azt vizsgálhatta, hogy különös tekintettel a felmerülő alapjogi vonatkozásokra, az ügy „alkotmányjogi rétegére”, a támadott döntés szenved-e olyan mérlegelési hiányosságban, amely alapvető alkotmányjogi jelentőségű problémát, vagy a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet vetne fel. Ilyen hiányosság a most vizsgált bírói döntésben nem volt megállapítható.
- [41] 4. Mindezek alapján – összegzésként – az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az alkotmányjogi panasszal támadott bírói döntésben foglalt jogértelmezés összhangban áll az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésében garantált véleménynyilvánítás szabadságából fakadó követelményekkel, ezen alapjog védelmi körét nem terjesztette ki a IX. cikk (4) bekezdésével ellentétes módon a közügyek szabad, nyilvános vitatása körén kívül eső, az emberi méltóság korlátozhatatlan magját megsértő közlésekre.
- [42] Az Alkotmánybíróság ezért a rendelkező részben foglaltak szerint elutasította a Fővárosi Ítéletábrla 2.Pf.21.288/2014/5/II. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt.

Budapest, 2017. december 19.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

<i>Dr. Balsai István s. k.,</i> alkotmánybíró	<i>Dr. Czine Ágnes s. k.,</i> alkotmánybíró	<i>Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,</i> alkotmánybíró
<i>Dr. Horváth Attila s. k.,</i> alkotmánybíró	<i>Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,</i> alkotmánybíró	<i>Dr. Juhász Imre s. k.,</i> alkotmánybíró
<i>Dr. Pokol Béla s. k.,</i> alkotmánybíró	<i>Dr. Salamon László s. k.,</i> alkotmánybíró	<i>Dr. Schanda Balázs s. k.,</i> alkotmánybíró
<i>Dr. Stumpf István s. k.,</i> alkotmánybíró	<i>Dr. Szabó Marcel s. k.,</i> alkotmánybíró	<i>Dr. Sulyok Tamás s. k.,</i> az Alkotmánybíróság elnöke az aláírásban akadályozott <i>dr. Szalay Péter</i> előadó alkotmánybíró helyett
<i>Dr. Szívós Mária s. k.,</i> alkotmánybíró	<i>Dr. Varga Zs. András s. k.,</i> alkotmánybíró	

*Dr. Balsai István, dr. Dienes-Oehm Egon, dr. Juhász Imre, dr. Szívós Mária és
dr. Varga Zs. András alkotmánybírók különvéleménye*

- [43] Nem értünk egyet a többségi határozattal és annak indokolásával. Álláspontunk szerint a Fővárosi Ítéltábla 2.Pf.21.288/2014/5/II. sorszámú ítélete alaptörvény-ellenes, ezért azt meg kellett volna semmisíteni.
- [44] 1. A Nemzeti hitvallás tizenegyedik fordulata szerint „az egyéni szabadság csak másokkal együttműködve bontakozhat ki”. Ezt a követelményt összevetve az alapjogokat szabályozó „Szabadság és felelősség” rész címével, egyértelműen megállapítható, hogy az alkotmányozó túl kívánt lépni az egyes szabadságjogok korlátozhatóságának korábbiakban kialakult gyakorlatán. Valamely alapjog gyakorlása ugyanis felelősséggel jár, a visszaélés-szerű joggyakorlás nem csak más alapjogok lényeges tartalmát korlátozhatja indokolatlanul, hanem sértheti a közérdeket is. Nyilvánvalóan a szólás- és véleménynyilvánítás szabadsága sem kivétel ezen új alaptörvényi követelmény alól. Ráadásul a személyiségi jogok területén az ezzel a joggal való visszaélés tömegessé válása alkalmas a köznyugalom megzavarására, súlyosabb esetekben hozzájárulhat a demokráciába illetőleg a demokratikus intézmények működésébe vetett bizalom megrendüléséhez is.
- [45] 2. Meggyőződésünk, hogy az Alkotmánybíróságnak tisztáznia kell az emberi méltóság viszonyát (a véleménynyilvánítás szabadságán túlmenően) más alapvető jogokhoz is, mert (a fenti idézetből is következőleg) az embert mint speciális minőséget, különleges és mindig más értékek hordozóját kell védeni elsődlegesen, és más alapjogok egyidejű védelemre szorultsága esetén az követel meg indokolást, hogy emiatt korlátozható-e, és ha igen, mennyiben az emberi méltósághoz való jog. Bármely elemzést ennek szellemében, nem pedig fordítva szükséges elvégezni. Lényegesnek tartjuk annak kiemelését, hogy az ember több, mint alapjogai összessége. Ezt fejezi ki az emberi méltóság sérthetlensége.
- [46] Az Alaptörvény negyedik módosításával beiktatott IX. cikk (4) bekezdéséből és a Nemzeti hitvallás tizedik fordulataából – „Valljuk, hogy az emberi lét alapja az emberi méltóság” – egyértelműen következik, hogy a véleménynyilvánítás szabadságának fő rendezési elvként más alapjogokkal szemben (azok súlyos megsértése esetén is) feltétlen elsőbbséget biztosító korábbi szemlélet és a korábbi alkotmánybíróági értelmezés nem tartható fenn. A véleménynyilvánítás szabadsága még a közügyek megvitatása során sem terjedhet ki arra, hogy valaki más, akár vitatható állítását, erkölcsileg elfogadhatatlanná hamisítsa, miként arra sem, hogy mást tényállításként kifejezetten bűncselekmény elkövetőjének minősítsen.
- [47] 3. A fentiek alapján a többségi határozat indoklásának az alkotmányjogi panasz elutasítását megalapozni kívánó érvelése és konkrét indokai (Indokolás IV. rész) nem fogadhatók el. Az indokolás IV/2. pontjának (Indokolás [19]–[28]) az ABh.1.-re alapozása helyett a 3122/2014. (IV. 24.) AB határozatra kellett volna támaszkodni, amelyben az Alkotmánybíróság a következőket állapította meg: „az Alaptörvény által védett véleménynyilvánítás köre a közhatalmat gyakorló személyekkel, valamint a közszereplő politikusokkal kapcsolatos vélemények esetében tágabb, mint más személyeknél, az emberi méltóságuknak az ő esetükben is van egy olyan lényegi,

érinthesetlen magja, melyet az esetleges kritikát megfogalmazó személyek is kötelesek tiszteletben tartani” (Indokolás [17]).

- [48] 4. A határozat indokolásának IV/3. pontjában (Indokolás [29]–[40]) alkalmazott teszt alapján sem lehet eljutni a rendelkező rész szerinti eredményhez, az indítvány elutasításához.
- [49] A IV/3.1. pontban (Indokolás [30]–[34]) elsőként vizsgált kérdésben téves és megalapozatlan a közügyekre vonatkozó véleménynek minősítés érdekében az indítványozót „a közügyek alakítására véleményformálásán keresztül hatást kifejteni képes személynek” titulálva jutni arra a konklúzióra, hogy a bírósági ügy alperese a közügyeket vitató személyt megillető magas szintű alkotmányos védelemben részesíthető. Ezzel szemben megállapítható, hogy egy történészek közötti szakmai vitát éppenséggel az alperes kívánt a média segítségével közüggé tenni azzal, hogy az indítványozó személyiségét durván sértő, bűncselekmény elkövetését insznuáló állítást tett.
- [50] Szemben az Indokolás IV/3.2. pontjában (Indokolás [35]–[37]) foglaltakkal, az ügy alperesének ez az állítása nem minősíthető értékítéletnek, mert az bűncselekmény elkövetésére vonatkozó tényállítás. A korábbi alkotmánybírósági határozatokban kirajzolódó korlátokon túlmenően a többségi határozat elmulasztja a tartalmát tekintve hamis váddal felérő kijelentések következményeinek alkotmányos vizsgálatát.
- [51] Teljességgel elfogadhatatlan az Indokolás IV/3.3. pontjában (Indokolás [38]–[39]) az emberi státuszt nyilvánvalóan és súlyosan becsmérő, az érintett szakmai hitelének aláásásában és megalázásában megnyilvánuló alperesi állítás azon alkotmányjogi minősítése, amely szerint a bírósági jogértelmezés nem terjesztette ki a véleménynyilvánítás védelmi körét az alkotmányosan igazolható korlátokon túl.
- [52] A fentiekben kifejtett, az Alaptörvényből következő változásoknál fogva az alperes állítása nemcsak az indítványozó jó hírnévhez való jogát sértette meg súlyosan, hanem az emberi méltóság korlátozhatatlan magját jelentő emberi státuszát is.
- [53] Végezetül az új alaptörvényi környezetben nem fogadható el az Alkotmánybíróság hatáskörének az a szűkítése sem, amellyel az indokolás IV/3.4. pontja (Indokolás [40]) kísérli meg hangsúlyosan indokolni a bírói ítélet elfogadhatóságát. A határozat ugyanis nem csak a Nemzeti hitvallásban foglaltak és az Alaptörvény IX. cikk (4) bekezdése figyelmen kívül hagyását nem kéri számon a bíróságtól, hanem – az e mondatban jelzett hiányosság okán – az Alaptörvény 28. cikkének megfelelő eljárást sem.
- [54] 5. Nem állítjuk, hogy a személyiségi jogi perben eljáró bíróságok, vagy az Alkotmánybíróság feladata lenne az ellenérdekű feleknek a történelmi eseményre vonatkozó nyilatkozatának értékelése. Ebben a kérdésben a történészek folytathatják le tudományterületük szakmai vitáit, ugyanakkor fontos kiemelni, hogy ezeknek a vitáknak a lefolytatására a véleményszabadság érvényesítése mellett a tudományos kutatókat az általuk betöltött szakmai pozíciójuktól függetlenül is megillető emberi méltóságuk tiszteletben tartása mellett kell, hogy sor kerüljön. Magunk is egyetértünk továbbá azzal, hogy a tényállítás és az értékítélet elhatárolása, valamint az ebből eredő következtetések levonása a bírói mérlegelés körébe tartozó kérdés, azonban e mérlegelés során az emberi méltóság kiemelt volta nem hagyható figyelmen kívül sem a bíróságok, sem az Alkotmánybíróság által.
- [55] Erre tekintettel viszont vitatjuk, sőt, elfogadhatatlannak tartjuk annak kimondását, hogy az indítványozó emberi méltóságát az alperes nyilatkozata ne sértené. A nyilatkozatnak az a része, amely a becsület csorbítására alkalmas tény állít – nevezetesen, hogy az indítványozó kijelentése büntetőeljárás megindítására is alkalmas – feltétlenül sérti az emberi méltóságot. Véleményünk szerint az eljáró bíróságoknak észlelniük kellett volna, hogy az ügyben alapjogok ütközése, nevezetesen a véleménynyilvánítás szabadságának és az emberi méltóságnak a konfliktusa merül fel, és ennek megfelelően meg kellett volna állapítaniuk a személyhez fűződő jog megsértését. Mivel erre nem került sor, az alkotmányjogi panasz alapján az Alkotmánybíróságnak még lehetősége lett volna a bírói döntések megsemmisítésével az alaptörvény-ellenesség kiküszöbölésére.

[56] 6. Összességében tehát az az álláspontunk, hogy a Fővárosi Ítéltábla ítélete figyelmen kívül hagyta az Alaptörvény IX. cikk (4) bekezdésének új rendelkezését, és így tett a többségi határozat is annak ellenére, hogy az indítványozó erre kifejezetten hivatkozott.

Budapest, 2017. december 19.

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

[57] A különvélemény 1., az 5. és 6. pontjaihoz csatlakozom.

Budapest, 2017. december 19.

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

[58] A különvélemény 1. pontjához csatlakozom.

Budapest, 2017. december 19.

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László alkotmánybíró különvéleménye

[59] A határozattal nem értek egyet.

[60] Az alperes megítélésem szerint tényállítás formájában olyan véleményt tulajdonított az indítványozónak, amely annak nem volt sajátja, amilyen véleményt ő nem nyilvánított ki. Ezzel a tényállítással az alperes az indítványozó jó hírét súlyosan megsértette.

[61] Azáltal, hogy az eljáró bíróságok az alperes sérelmezett állítását véleményként értékelték, és arra a véleménynyilvánítás szabadságának védelmét kiterjesztették, orvosolatlanul hagyva az indítványozó jó hírének sérelmét, nézetem szerint alaptörvény-ellenes döntést hoztak, melyet az Alkotmánybíróságnak meg kellett volna semmisítenie.

Budapest, 2017. december 19.

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/3338/2015.

